

ru/vypusk-4182012/21-2010-12-01-13-31-58/-4-18-2012/312-voronin-struktura-norm-prava-kak-proyavlenie-sistemnosti-prava.

6. Шутак І.Д., Онищук І.І. Юридична техніка конструювання норми права / І.Д. Шутак, І.І. Онищук // Вісник національної академії прокуратури України. – № 2. – 2013. – С. 39–44.

7. Криницький І.Є. Теоретичні проблеми податкового процесу : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07 / Криницький І.Є. – К., 2010. – 433 с.

8. Зайчук О.В., Онищенко Н.М. (ред.) та ін. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції): навч. посібник. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 400 с.

9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

10. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків – юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: затв. наказом Міністерства фінансів України від 20.08.2015 р. № 727 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 89. – Ст. 2985.

11. Боднарук Ю.В. Податкові провадження в Україні: теоретико-правові засади: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 // Боднарук Ю.В. – Одеса, 2008. – 249 с.

12. Сидоренко О.О. Процесуальні норми права: поняття, особливості, різновиди : монографія / О.О. Сидоренко. – Х.: Право, 2014. – 192 с.

13. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

УДК 342.9

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОННОСТІ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ У ПРИКОРДОННІЙ СФЕРІ

Гончаров Є.С., аспірант
кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права
Ужгородський національний університет

Стаття присвячується особливостям законності щодо забезпечення безпеки у прикордонній сфері. Досліджені нормативно-правові акти, забезпечуючи законність діяльності правоохоронних органів щодо забезпечення безпеки в прикордонній сфері.

Ключові слова: законність, правопорядок, прикордонна сфера, правова доктрина, правоохоронні органи.

Статья посвящается особенностям законности по обеспечению безопасности в пограничной сфере. Исследованы нормативно-правовые акты, обеспечивая законность деятельности правоохранительных органов по обеспечению безопасности в пограничной сфере.

Ключевые слова: законность, правопорядок, пограничная сфера, правовая доктрина, правоохранительные органы.

Goncharov E.S. FEATURES LAW REGARDING THE SECURITY IN THE BORDER SPHERE

The article deals with peculiarities of law regarding security in border area. Researched regulations ensuring legality of law enforcement to ensure security in border area.

Key words: legality, law and order, border area legal doctrine, law enforcement.

Постановка проблеми. Законність – це режим відповідності суспільних відносин із законом і підзаконними нормативно-правовими актами держави, який утворюється в результаті їх неухильного виконання всіма суб'єктами права. Закон – це нормативно-правовий акт, що приймається в особливому порядку, регулює найважливіші суспільні відносини та має вищу юридичну силу. За юридичною силою та місцем у системі законодавства закон поділяють на конституційний – Конституція України, закони, що вносять зміни та доповнення до Конституції України, закони що прямо передбачені текстом Конституції України. Поточні закони приймаються на основі Конституції України і формують поточне законодавство. Закон – основне юридичне джерело права, приймається Верховною Радою України чи безпосередньо референдумом і має вищу юридичну силу.

Нині Україна перебуває на початковому етапі в поновленні ролі закону як реально діючого, а не суто формального джерела права. Конституція та чинне законодавство України виходять із того, що держава буде розвиватися еволюційним шляхом на основі згоди всіх основних прошарків суспільства при повному і безумовному дотриманні прав та свобод громадян, які

визначені в ній вищою цінністю, із покладанням на державу обов'язку їхнього визнання, дотримання і захисту. Конституція встановлює гарантії реального захисту прав та свобод громадян. З одного боку, їхній захист визначається обов'язком держави, з іншого – кожному громадянину надається право захищати свої права і свободи будь-якими засобами, не забороненими законом.

Про державний захист прав та свобод громадян говориться у розділі II Конституції України. З метою захисту власних прав та свобод громадянин може користуватися конституційними правами та свободами, встановленими зазначеним розділом.

Конституцією України поряд із закріпленими гарантіями забезпечення особистих прав і свобод громадян, їхнього життя та здоров'я проголошено неприпустимість порушень цих прав та задекларовані завдання й мета запобігання злочинам та іншим правопорушенням. Цей різновид державної діяльності в юридичному аспекті отримав назву «правоохоронна діяльність», а органи, що її здійснюють, – «правоохоронні органи» [1].

Управління внутрішньою безпекою, як один із напрямків діяльності адміністративно-політич-

ного апарату Української держави, ґрунтується на загальних принципах, методах та формах управління у сфері адміністративно-політичної діяльності, є одним із його видів. Цим обумовлені не тільки характеристики управлінської діяльності у зазначеній сфері, але і вимоги, принципи та засоби забезпечення її законності.

Питання забезпечення законності в державному управлінні досліджували В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк, А.С. Васильєв, В.М. Гарашук, А.Т. Комзюк, В.К. Колпаков, Р.С. Мельник, Н.Р. Нижник, В.Ф. Опришко, В.В. Цвєтков та ін. Разом із тим у вітчизняній юридичній літературі проблеми законності управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки висвітлені ще недостатньо, що обумовлює актуальність обраного напрямку наукового пошуку. Крім того, у науковій літературі не склалося єдиної думки щодо сутності самого поняття «законність», способів (засобів) її забезпечення та системи органів (суб'єктів), які її забезпечують, з'ясування яких дозволить визначити особливості забезпечення законності управління у сфері внутрішньої безпеки держави. Вирішенню цих та інших проблемних питань у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави і присвячено цю статтю.

У тлумачних словниках законність визначається, як «загальноприйняте, усталене правило співжиття, норма поведінки, що охороняється законами», або як «виключне надбання правової держави, яке виражається в режимі панування закону у взаємовідносинах особистості та держави, громадянина та посадової особи (органу держави)». Слід зазначити, що законодавчого визначення поняття законності не існує, теж саме стосується і поняття закону. У науковій літературі під законністю здебільшого розуміють «неухильне виконання законів та відповідних їм інших нормативних актів органами держави, посадовими особами, громадянами та громадськими організаціями», а під законом – «нормативно-правовий акт представницького вищого органу державної влади (або безпосередньо народу), який регулює найважливіші питання суспільного життя, встановлює права і обов'язки громадян, має вищу юридичну чинність і приймається з дотриманням особливої законодавчої процедури» [2].

Слід зазначити, що поняття «суб'єкти правоохоронної діяльності» дещо ширше, ніж «правоохоронні органи». До суб'єктів правоохоронної діяльності, крім правоохоронних органів, слід віднести органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання (організації) і громадян, оскільки залучення до правоохоронної діяльності як громадських формувань, так і окремих громадян істотно посилює ефективність протидії правопорушенням та охороні прав і свобод громадян. А тому держава, за необхідності, повинна частково передати свої правоохоронні функції недержавним організаціям, які готові займатися правоохоронною діяльністю [3].

Суб'єктами правоохоронної діяльності взагалі є: держава через свої представницькі, виконавчі, судові органи та прокуратуру громадської організації та об'єднання; окремі громадяни, яким надано певні повноваження з урахуванням відповідного розподілу між ними компетенції, форм і засобів здійснення.

Аналіз наукової літератури, в якій аналізувались проблеми законності діяльності державних органів, надав змогу зробити висновок, що законність залежно від мети та завдань того чи

іншого дослідження розглядалась у різних аспектах, зокрема, як: принцип, метод, режим, гарантія чи вимога, що підкреслює багатосторонність цієї категорії.

На нашу думку, законність передбачає такий стан взаємовідносин між спеціальними суб'єктами забезпечення внутрішньої безпеки в державі та фізичними (юридичними) особами, при якому їх діяльність як зовнішня, так і внутрішньо-організаційна відповідає вимогам законів, інших законодавчих та підзаконних актів. У зв'язку з цим вважаємо доцільним виділити два аспекти забезпечення законності у досліджуваній нами сфері: забезпечення законності під час зовнішньо-адміністративної діяльності спеціальних суб'єктів забезпечення внутрішньої безпеки в державі, тобто дотримання вимог нормативно-правових актів у відносинах із фізичними та юридичними особами, які не перебувають із ними у службовій підлеглих (під час публічних відносин); забезпечення законності під час їх внутрішньо-організаційної діяльності, зокрема під час державно-службових відносин, у відносинах типу «керівник-підлеглий» (встановлення режиму робочого часу, надання відпусток, накладення дисциплінарних стягнень тощо).

Забезпечення законності як під час зовнішньо-адміністративної, так і внутрішньо-організаційної діяльності спеціальних суб'єктів забезпечення внутрішньої безпеки відрізняється як за її засобами, так і за суб'єктом складом. Так, забезпечення законності під час зовнішньо-адміністративної діяльності спеціальних суб'єктів здійснюється за допомогою таких адміністративно-правових засобів, як: контроль, нагляд та право на звернення. Для забезпечення законності внутрішньо-організаційної діяльності спеціальних суб'єктів забезпечення внутрішньої безпеки більш характерним є такий засіб, як внутрішній контроль, який здійснюється як спеціально створеними у структурі цих органів контрольними підрозділами, наприклад, внутрішньої безпеки, так і керівниками всіх рівнів.

Переважає більшість адміністративістів до способів забезпечення законності в державному управлінні відносять: контроль, нагляд та право на звернення, з чим ми цілком погоджуємося. Так, Ю.П. Битяк зазначає, що «законність і дисципліна в державному управлінні забезпечуються трьома основними способами – проведенням контролю, здійсненням нагляду та за допомогою звернень громадян» [4].

Звичайно, основним критерієм розмежування між цими видами контролю (парламентським, президентським, урядовим, спеціалізованим, відомчим, муніципальним (представницьким), громадським) є суб'єкт його здійснення, однак визначені нами вище види контролю мають й інші особливості.

Слід зазначити, що не всі звернення громадян можна віднести до заходів, які забезпечують законність досліджуваної нами діяльності правоохоронних органів. Тільки скарги і заяви про порушення чинного законодавства та недоліки в роботі тих чи інших органів та їх працівників слугують підставою для проведення контрольно-наглядових дій із метою усунення порушень і недоліків, які були в них описані. На відміну від пропозицій, які також є різновидом звернень громадян і в яких висловлюються порада, рекомендація, у заявах та скаргах йдеться про порушення.

У Конституції України закріплено обов'язок органів державної влади та їх посадових осіб щодо розгляду звернень та надання обґрунтованої відповіді на них у встановлений строк (ст. 40). З чого можна зробити висновок, що право на звернення кореспондується з обов'язком відповідних органів (посадових осіб) щодо їх розгляду [6].

Висновок. Нова доктрина українського адміністративного права в часі адміністративно-правових засад щодо забезпечення законності в прикордонній зоні держави передбачає певне зміщення акцентів, нове розуміння публічності, зумовлене поверненням до основних людських цінностей, до визнання і закріплення невід'ємних природних прав людини і громадянина. Безпека в прикордонній сфері України унеможливує прояви потенційних дій прямопроти-

лежних сторін, що можуть завдати величезних втрат, призвести до небажаних неконтрольованих наслідків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гіжевський В.К. Митне право України: навч. посібник. – К., 2009. – 204 с.
2. Пономаренко Г.О. Способи підтримання законності управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави: дис. канд. юрид. наук: 120007. – Х.: 2001. – 97 с.
3. Шмигова О.М. Способи підтримання законності управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави. – К.: КНУТШ, 2007. – 5 с.
4. Адміністративне право України: підручник для юрид. вузів і фак. за ред. Ю.П. Битяка. – Харків, 2005. – 485 с.
5. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.

УДК 351.743(477)

КОМПЕТЕНЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Горбач Д.О., здобувач
Харківський національний університет внутрішніх справ

Зроблено висновок, що компетенційний блок адміністративно-правового статусу Національної гвардії України складається з двох елементів: повноважень, тобто відповідних прав та обов'язків, і підвідомчості (предметів відання), тобто об'єктів, предметів, сфер суспільних відносин, на які поширюються повноваження Національної гвардії України. Розкрито особливості національної й локальної компетенції органів і підрозділів Національної гвардії України.

Ключові слова: Національна гвардія України, адміністративно-правовий статус, компетенція, права, обов'язки, повноваження.

Сделан вывод, что компетенционный блок административно-правового статуса Национальной гвардии Украины состоит из двух элементов: полномочий, то есть соответствующих прав и обязанностей, и подведомственности (предметов ведения), то есть объектов, предметов, сфер общественных отношений, на которые распространяются полномочия Национальной гвардии Украины. Раскрыты особенности национальной и локальной компетенции органов и подразделений Национальной гвардии Украины.

Ключевые слова: Национальная гвардия Украины, административно-правовой статус, компетенция, права, обязанности, полномочия.

Gorbach D.O. COMPETENCE OF UKRAINE NATIONAL GUARD

It is concluded that the competency unit is administrative-legal National Guard status of Ukraine consists of two elements: authority, i.e. the respective rights and responsibilities, and jurisdiction (terms of reference), that is, objects, objects, areas of public relations, which are subject to the authority of the National Guard Ukraine. The features of national and local competence of the bodies and units of the National Guard of Ukraine.

Key words: National Guard of Ukraine, administrative and legal status, powers, rights, duties, powers.

Національна гвардія України як державний правоохоронний орган, який виконує завдання із захисту й охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства й держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку й забезпечення громадської безпеки, безумовно має відповідні функціональні та предметні межі діяльності. Посадові особи Національної гвардії України, її органи й підрозділи мають виконувати поставлені завдання в певних межах і на підставі приписів правових норм. У науковій літературі такі правові межі отримали переважно назви «повноваження», «компетенція», «права та обов'язки», що зобов'язує нас розкрити зміст цих правових категорій в аспекті діяльності аналізованого органу.

Загальні визначення компетенції в довідковій літературі характеризують її як коло прав, питань, справ будь-якої особи чи органу [1, с. 188]; сукупність юридично встановлених повнова-

жень, прав та обов'язків конкретного органу або посадової особи, що визначає його місце в системі державних органів (органів місцевого самоврядування) [2, с. 264].

У результаті аналізу думок науковців (зокрема, В.Б. Авер'янова, Н.О. Армаш, Д.М. Бахраха, С.О. Боднара, А.Ю. Васиної, Л.Ю. Гордієнка, К.В. Гусарова, Б.М. Лазарева, А.Ф. Мельника, О.Ю. Оболенського, О.М. Пасенюка, О.Ф. Скакун, Ю.М. Старілова) щодо з'ясування змісту поняття «компетенція» надамо власну позицію щодо його тлумачення, структури та співвідношення з повноваженнями, функціями, відповідальністю державного органу.

По-перше, ми підтримуємо думку, відповідно до якої компетенція складається із сукупності владних повноважень щодо певних предметів відання. Її перший елемент включає обов'язки й права, пов'язані зі здійсненням влади, участю у владних відносинах. Другий елемент компетен-